

महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग चार - ब

वर्ष ४, अंक २५(२)

शुक्रवार, मे ४, २०१२/वैशाख १४, शके १९३४

[पृष्ठ ७]

किंमत : रुपये ९.००

असाधारण क्रमांक ७२

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र अधिनियमांमध्ये तयार केलेले (भाग एक, एक-अ, आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

गृह विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ४ मे २०१२

अधिसूचना

महाराष्ट्र मोटार वाहन (स्कूल बसकरिता विनियम) नियम, २०११.

क्रमांक एमव्हीआर. ०३१२/प्र.क्र.२२७/परि-२.—महाराष्ट्र मोटार वाहन (स्कूल बसकरिता विनियम) नियम, २०११ यांच्या नियम १२ द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांच्या अनुरोधाने महाराष्ट्र शासन, याद्वारे, महाराष्ट्र मोटार वाहन (स्कूल बसकरिता विनियम) नियम, २०११ मधील नियम १० च्या खंड (तीन) च्या तरतुदींमध्ये

(१)

२ महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग चार-ब, मे ४, २०१२/वैशाख १४, शके १९३४

अंशतः फेरबदल करून खालीलप्रमाणे सूट देत आहे :—

वयोमर्यादा	कालमर्यादा
(मुंबई बाहेरील बस गाड्यांच्या बाबतीत)	
(एक) स्कूल बसच्या सुरूवातीच्या नोंदणीच्या दि. १ मे २०१३ पासून सक्तीचे, दिनांकापासून १५ वर्षे मर्यादेपर्यंत जूनी असण्याची अट.	
(दोन) सुरूवातीच्या नोंदणीच्या दिनांकापासून दि. ३० एप्रिल २०१३ पर्यंत १८ वर्षे मर्यादेपर्यंतच्या जुन्या असलेल्या चालविण्यास परवानगी, स्कूल बस.	

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

भि. रा. वाडवे,
शासनाचे सह सचिव.

HOME DEPARTMENT

Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk, Mantralaya,
Mumbai 400 032, dated the 4th May 2012

NOTIFICATION

MAHARASHTRA MOTOR VEHICLES (REGULATIONS FOR SCHOOL BUSES) RULES, 2011.

No. MVR. 0312/C.R. 227/TRA-2.— In pursuance of the powers conferred by rule 12 of the Maharashtra Motor Vehicles (Regulations for School Buses) Rules, 2011, the Government of Maharashtra, in partial modification of the provision of clause (iii) of rule 10 of the Maharashtra Motor Vehicles (Regulations for School Buses) Rules, 2011, grants exemption as follows :—

Age limit (In the buses outside Mumbai)	Time Limit
(i) Condition of 15 years old limit of the school buses from the date of initial registration.	To be mandatory from 1st May 2013.
(ii) School buses upto 18 years old from the date of initial registration.	Permitted to ply upto 30th April 2013.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

B. R. WADHAVE,
Joint Secretary to Government.

गृह विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ४ मे २०१२

अधिसूचना

महाराष्ट्र मोटार वाहन (स्कूल बसकरिता विनियम) नियम, २०११.

क्रमांक एमव्हीआर. ०३१२/प्र.क्र.२२७/परि-२.—महाराष्ट्र मोटार वाहन (स्कूल बसकरिता विनियम) नियम, २०११ यांच्या नियम १२ द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांच्या अनुरोधाने महाराष्ट्र शासन, याद्वारे, स्कूल बसवर खिडक्यांच्या खाली सर्व बाजूंनी १५० मिलीमीटर रुंदीचा विटकरी रंगाचा पट्टा रंगविण्यास दिनांक ३१ मे २०१२ पर्यंत सूट देत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

भि. रा. वाढवे,
शासनाचे सह सचिव.

HOME DEPARTMENT

Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk, Mantralaya,
Mumbai 400 032, dated the 4th May 2012

NOTIFICATION

MAHARASHTRA MOTOR VEHICLES (REGULATIONS FOR SCHOOL BUSES) RULES, 2011.

No. MVR. 0312/C.R. 227/TRA-2.—In pursuance of the powers conferred by rule 12 of the Maharashtra Motor Vehicles (Regulations for School Buses) Rules, 2011, the Government of the Maharashtra hereby grants exemption upto the 31st May 2012, to paint the golden brown band of 150 mm wide on all sides of school buses below the window level.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

B. R. WADHAVE,
Joint Secretary to Government.

गृह विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ४ मे २०१२

अधिसूचना

महाराष्ट्र मोटार वाहन (स्कूल बसकरिता विनियम) नियम, २०११.

क्रमांक एमव्हीआर. ०३१२/प्र. क्र. २२७/परि-२.—महाराष्ट्र मोटार वाहन (स्कूल बसकरिता विनियम) नियम, २०११ यांच्या नियम १२ द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांच्या अनुरोधाने महाराष्ट्र शासन, याद्वारे, ज्यामध्ये सर्वात खालची पायरी ही जमिनीपासून ३५० मिलीमीटर उंचीपर्यंत आहे अशा वापरात असलेल्या बस गाड्यांच्या बाबतीत अतिरिक्त पायरी असण्याच्या आवश्यकतेतून सूट देत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

भि. रा. वाढवे,

शासनाचे सह सचिव.

HOME DEPARTMENT

Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk, Mantralaya,
Mumbai 400 032, dated the 4th May 2012

NOTIFICATION

MAHARASHTRA MOTOR VEHICLES (REGULATIONS FOR SCHOOL BUSES) RULES, 2011.

No. MVR. 0312/C.R. 227/TRA-2.— In pursuance of the powers conferred by rule 12 of the Maharashtra Motor Vehicles (Regulations for School Buses) Rules, 2011, the Government of Maharashtra hereby exempts the requirement of an additional foot step in respect of in-use buses, wherein lowest foot step is upto the height of 350 mm from the ground level.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

B. R. WADHAVE,
Joint Secretary to Government.

महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग चार - ब

वर्ष ४, अंक २५]

शुक्रवार, मे ४, २०१२/वैशाख १४, शके १९३४

[पृष्ठ ८

किंमत : रुपये १.००

असाधारण क्रमांक ७१

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र अधिनियमान्वये तयार केलेले (भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

गृह विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ४ मे २०१२

अधिसूचना

महाराष्ट्र मोटार वाहन नियम, १९८९.

क्रमांक एमव्हीआर.०३१२/प्र.क्र.२२७/परि-२. — मोटार वाहन अधिनियम, १९८८ (१९८८ चा ५९) याच्या कलम ९६, पोट-कलम (२), खंड (तेहेतीस), कलमे १११ व ११७ तसेच कलम ६७ याद्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा आणि याबाबतीत महाराष्ट्र शासनास समर्थ करणाऱ्या इतर सर्व अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्र शासन, महाराष्ट्र मोटार वाहन (स्कूलबसकरिता विनियम) नियम, २०११ यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी योजिलेल्या नियमांचा पुढील मसुदा, त्यामुळे बाधा पोहोचण्याची शक्यता असलेल्या सर्व व्यक्तींच्या माहितीसाठी, उक्त अधिनियमांच्या कलम ११२ च्या पोट-कलम (१) अन्वये आवश्यक असल्याप्रमाणे, याद्वारे प्रसिध्द करीत आहे, आणि याद्वारे अशी नोटीस देण्यात येत आहे की, दिनांक २२ मे २०१२ रोजी वा त्यानंतर उक्त मसुदा महाराष्ट्र शासनाकडून विचारात घेण्यात येईल.

(१)

२. उपरोक्त दिनांकास किंवा त्यापूर्वी उक्त मसुद्याच्या संबंधात कोणत्याही व्यक्तीकडून ज्या कोणत्याही हरकती किंवा सूचना, परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, ३ रा व ४ था मजला, प्रशासकीय इमारत, वांद्रे (पूर्व), मुंबई ४०० ०५१ यांच्याकडे प्राप्त होतील, त्यावर शासन विचार करील.

प्रारूप नियम

१. या नियमांना, महाराष्ट्र मोटार वाहन (स्कूलबसकरिता विनियम) (पहिली सुधारणा) नियम, २०१२, असे म्हणावे.

२. महाराष्ट्र मोटार वाहन (स्कूलबसकरिता विनियम) नियम, २०११ (यात यापुढे ज्याचा निर्देश "मुख्य नियम" असा करण्यात आला आहे. याच्या नियम २ मधील खंड (ड) मध्ये "चारचाकी हलक्या मोटार वाहनांच्या" या मजकुरानंतर पुढील मजकूर जादा दाखल करण्यात येईल :—

"आणि परिवहन आयुक्ताकडून वेळोवेळी मान्यता देण्यात येईल अशी आसन व्यवस्था व सुरक्षा वैशिष्ट्ये असलेली काठिण्य छताची व बंदिस्त प्रवासी कक्षांनी युक्त तीनचाकी ऑटोरिक्षाचा,"

३. मुख्य नियमांच्या नियम १० मधील,—

(क) खंड (पाच) मध्ये पुढील परंतुक जादा दाखल करण्यात येईल :—

"परंतु, चालक वगळता, बारापर्यंत आसन क्षमता असलेल्या बसेसच्या बाबतीत सहवर्तीची आवश्यकता असणार नाही अशा बाबतीत, सहवर्तीची कार्ये चालकांकडून स्वतः पार पाडण्यात येतील";

(ख) खंड (आठ) ऐवजी पुढील खंड दाखल करण्यात येईल :—

"(आठ) स्कूल बसच्या प्रवेशद्वाराच्या सर्वात खालच्या पायरीची उंची जमिनीपासून ३०० मिलीमीटर पेक्षा अधिक नसेल आणि सर्व पायऱ्या न घसरणाऱ्या असल्या पहिजेत :

परंतु, वापरात असलेल्या ज्या बसेसमध्ये सर्वात खालच्या पायरीची उंची ३५० मिलीमीटरपेक्षा जास्त असेल अशा बसेसमध्ये एक अतिरिक्त पायरी (घडी होणारी, सरकती किंवा कायमस्वरूपी) बसविणे पुरेसे असेल." ;

(ग) खंड (अकरा) ऐवजी पुढील खंड दाखल करण्यात येईल. :—

"(अकरा) स्कूल बसमध्ये गॅंगवेकडील आसनाला खालीलपैकी कोणत्याही एका ठिकाणी, आधारासाठी हॅडलची तरतूद असेल :—

(अ) आसनाच्या मागच्या बाजुवर,

(ब) आसनाच्या वरच्या कडेवर,

(क) आसनाच्या बाजुला :

परंतु, ज्या बसमध्ये आसनांच्या रचनेत हॅडल्स अंतर्भूत आहेत किंवा अगोदरच उभे स्टॅचियन पोल बसविण्यात आले आहेत, अशा बसमधील आसनांच्या बाबतीत आधारासाठी अतिरिक्त हॅडलची तरतूद करणे आवश्यक असणार नाही." ;

(घ) खंड (अकरा) नंतर खालील खंड समाविष्ट करण्यांत येईल :—

“(अकरा-क) बसच्या प्रवेशाद्वाराला लागून, समोरच्या दिशेस तोंड करून स्टेप वेल लगतच्या आसनाजवळ स्कूल बसच्या तळपृष्ठापासून छतापर्यंत एक स्टॅचियन पोल व त्या पोलला स्कूलबसच्या कडेपासून जोडणारे, एकावर एक दोन आडवे दांडे ज्यांची उंची बसच्या तळपृष्ठापासून अनुक्रमे ६० व ९० सेंटीमीटर असेल अशा रीतीने बसविणे आवश्यक असेल.

(अकरा-ख) अर्ध्या इंच व्यासापेक्षा कमी नसतील असे अल्युमिनियम किंवा पॉवडर कोटेड स्टीलचे आडवे व उभे दांडे अथवा जाळीचा वापर करून बसमधील चालकाच्या आसनाचे क्षेत्र हे प्रवासी कक्षापासून पूर्णपणे वेगळे करण्यांत येईल.”;

(ड) खंड (तेरा) ऐवजी खालील खंड दाखल करण्यांत येईल :—

“(तेरा) (क) महाराष्ट्र मोटार वाहन नियम, १९८९ च्या नियम १९२ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या वस्तुंचा अंतर्भाव असणारी सुसज्ज अशी प्रथमोपचार पेटी स्कूल बसमध्ये बसविलेली असेल,

(ख) स्कूल बसमध्ये आय एस आय मार्क असलेली “ए बी सी.” प्रकारची अग्निशामक उपकरणे देखील खाली विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे बसविण्यांत येतील :—

वाहनाचा प्रकार	अग्निशामक उपकरणाची क्षमता	अग्निशामक उपकरणाची संख्या	अग्निशामक उपकरणे जेथे ठेवावयाची ती जागा
(१)	(२)	(३)	(४)
(एक) चालक वगळता १२ आसनापर्यंत आसनक्षमता असलेली स्कूल बस	२ किलो	१	चालकाच्या कक्षामध्ये किंवा चालकाच्या आसनाजवळ
(दोन) चालक वगळता १२ पेक्षा जास्त परंतु २० पेक्षा कमी आसनक्षमता असलेली स्कूल बस	५ किलो	१	चालकाच्या कक्षामध्ये
(तीन) चालक वगळता २० पेक्षा जास्त आसनक्षमता असलेली स्कूल बस	५ किलो	२	चालक कक्षामध्ये एक आणि मागे आपत्कालीन दरवाजाजवळ दुसरे किंवा चालकाच्या कक्षामध्ये दोन्हीही.

(च) खंड (चौदा) ऐवजी खालील खंड दाखल करण्यांत येईल :—

“(चौदा) आसनाखालील जागेचा वापर दप्तरे ठेवण्यासाठी करण्यांत येईल. ब्रेक दाबल्यानंतर दप्तरे पुढे जाऊ नयेत म्हणून आसन बसविण्यासाठी असलेल्या चौकटीच्या पुढील बाजूस तळापासून तीन इंच

उंचीचा अर्धा इंच व्यासाचा आडवा रॉड बसविण्यांत येईल. बारा आसनक्षमतेपेक्षा जास्त आसनक्षमता असणा-या स्कूल बसेसमध्ये वरच्या बाजूस देखील दप्तरे ठेवण्यासाठी रॅक्स बसविणे आवश्यक असेल :

परंतु, आसनाखाली बॅंगरॅक्स बसविण्यांत आलेले असतील अशा वापरात असलेल्या बसेसच्या बाबतीत आडव्या रॉडची तरतूद लागू असणार नाही.”;

(छ) खंड (सतरा) मध्ये, “३” या मजकुराऐवजी “४” हा मजकूर दाखल करण्यांत येईल ;

(ज) खंड (अठरा) मध्ये, “वाहनाला ” या मजकुरापूर्वी “ राज्य शासन राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे वेळोवेळी अधिसूचित करील अशा दिनांकापासून ” हा मजकूर समाविष्ट करण्यांत येईल;

(झ) खंड (एकोणोस) मध्ये, ज्या दोन ठिकाणी “ फलक ” हा मजकूर आलेला आहे, त्या ठिकाणी त्याऐवजी “ फलक किंवा स्टीकर ” (हा मजकूर त्याच्या व्याकरणिक फेरफारांसह दाखल करण्यात येईल);

(त्र) खंड (एकोणीस) नंतर पुढील परंतुक समाविष्ट करण्यांत येईल :—

“ परंतु, बसच्या बांधणीच्या स्वरूपामुळे जर जर निर्दिष्ट केलेल्या या आकाराचा फलक किंवा स्टीकर लावणे शक्य नसेल तर, २०० मिलीमीटर X २०० मिलीमीटर आकाराचा फलक किंवा स्टीकर प्रदर्शित करणे पुरेसे असेल. शाळेत जाणा-या मुलांचे चित्र (एक मुलगी व एक मुलगा) आणि “ स्कूल बस ” हे शब्द यांचे आकार त्याप्रमाणात कमी करण्यांत येतील ”;

(त) खंड (सत्तावीस) ऐवजी पुढील खंड दाखल करण्यांत येईल :—

“(सत्तावीस) बसच्या उजव्या बाजुला आणि मागच्या बाजुच्या मध्यावर आपत्कालीन दरवाजा अशा रीतीने बसविण्यांत येईल की, त्याची रुंदी ६०० मीलीमीटरपेक्षा कमी असणार नाही आणि त्याची जमिनीपासूनची उंची खिडकीच्या वरच्याकडेपर्यंत असेल :

परंतु, चालक वगळता २० आसनांपर्यंत आसनक्षमता असलेल्या स्कूल बसेससाठी मागच्या आपत्कालीन दरवाज्याची तरतूद लागू असणार नाही.”

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

भि.रा. वाढवे,

शासनाचे सहसचिव.

HOME DEPARTMENT

Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai 400 032, dated the 4th May 2012

NOTIFICATION

MAHARASHTRA MOTOR VEHICLES RULES, 1989.

No. MVR-0312/C.R. 227/TRA-2.—The following draft of rules to amend the Maharashtra Motor Vehicles (Regulations for School Buses) Rules, 2011, which the Government of Maharashtra proposes to make in exercise of the powers conferred by clause (xxxiii) of sub-section (2) of section 96, sections 111 and 117 read with section 67 of the Motor Vehicles Act, 1988 (59 of 1988), and of all other powers enabling it in this behalf, is hereby published as required by sub-section (1) of section 212 of the said Act, for information of all persons likely to be affected thereby; and notice is hereby given that the said draft will be taken into consideration by the Government of Maharashtra on or after the 22nd day of May 2012.

2. Any objections or suggestions which may be received by the Transport Commissioner, Maharashtra State, 3rd and 4th floor, Administrative Building, Bandra (East), Mumbai 400 051, from any person with respect to the said draft on or before the aforesaid date will be considered by the Government.

DRAFT RULES

1. These rules may be called the Maharashtra Motor Vehicles (Regulations for School Buses) (First Amendment) Rules, 2012.

2. In rule of rule 2 of the Maharashtra Motor Vehicles (Regulations for School Buses) Rules, 2011 (hereinafter referred to as "the principal Rules"), in clause (e), after the word and figures "upto 12" the following shall be added, namely :—

"and three wheeler autorickshaw with hardtop and closed type passenger body having seating arrangement and safety features as may be approved by the Transport Commissioner, from time to time."

3. In rule 10 of the principal Rules,—

(a) in clause (v), the following proviso shall be added, namely :—

"Provided that, no attendant shall be necessary in respect of the buses

having seating capacity upto twelve seats, excluding the driver. The duties of the attendant in such cases, shall be performed by the driver himself.”;

(b) for clause (viii), the following clause shall be substituted, namely :—

“(viii) The lowest foot step of the school bus entrance door shall be at a height not exceeding 300 mm from the ground and all steps should be fitted with non-slip treads :

Provided that, it shall be sufficient to provide one additional foot step (foldable, sliding or fixed type) in in-use buses wherein the height of the lowest foot step is more than 350 mm.”;

(c) for clause (xi), the following clauses shall be substituted, namely :—

“(xi) The school bus shall have provisions for grab handles near the aisle at any one of the following locations, namely :—

(a) on the back side of the seat,

(b) on the upper edge of the seat,

(c) on the side of the seat:

Provided that, it shall not be necessary to provide an additional grab handle in respect of such seats having integrally designed handles or vertical stanchion poles already fitted.”;

(d) after clause (xi), the following clauses shall be inserted, namely :—

“(xi-a) It shall be necessary to provide one stanchion pole fitted with two horizontal bars, one above the other at the height of 60 cm and 90 cm respectively, from floor of the school bus connecting the pole and side wall of the school bus near the seat facing the front and adjacent to the entry door and step-well.

(xi-b) The driver's seating area in the bus shall also be clearly separated from the passengers compartment by providing grill or horizontal and vertical bars of aluminum or powder coated steel of not less than half inch diameter.”;

(e) for clause (xiii), the following clause shall be substituted, namely :—

“(xiii) (a) The school bus shall be equipped with First-Aid Box containing articles as specified in rule 192 of the Maharashtra Motor Vehicles Rules, 1989.

(b) The school bus shall also be equipped with Fire Extinguishers of ABC type bearing ISI mark as specified below :—

Type of vehicle (1)	Capacity of Fire Extinguishers (2)	No. of Fire Extinguishers (3)	Place where Fire Extinguishers are to be kept (4)
(i) School bus having seating capacity upto 12 seats excluding driver	2 kg	1	In the drivers cabin or near driver seat.
(ii) School bus having seating capacity of more than 12 but less than 20 seats excluding driver	5 kg	1	In the drivers cabin
(iii) School bus having seating capacity of more than 20 seats excluding driver	5 kg	2	One in the drivers cabin and other in the rear near the emergency door or both in drivers cabin.

(f) for clause (xiv), the following clause shall be substituted, namely :—

“(xiv) The space under the seat shall be used for storage of school bags. There shall be a horizontal retention bar of half inch diameter welded to front side of seat mounting frame, at a height of three inches from the floor, so that school bags do not move forward on application of brakes. It shall also be necessary to provide for overhead racks in the school buses having more than twelve seats for keeping the school bags:

Provided that, the provision of horizontal retention bar shall not be applicable in respect of in-use buses, which are fitted with bag racks below seats.”;

(g) in clause (xvii), for the word “three” the word “four” shall be substituted;

(h) in clause (xviii), after the words “to the vehicle” the words “from the date as may be notified by the State Government by notification published in the *Official Gazette*, from time to time, “ shall be inserted;

(i) in clause (xix), for the word “board” in both the places where it occurs, the words “board or sticker” shall be substituted;

(j) after the clause (xix), the following proviso shall be inserted, namely :—

“Provided that, it shall be sufficient to display a board or sticker of the size 200 mm x 200 mm, if it is not possible to provide a board or

sticker as specified above due to nature of construction of the bus. The sizes of the picture of school going children (one girl and one boy) and the words "SCHOOL BUS" shall be proportionately reduced.";

(k) for clause (xxvii), the following clause shall be substituted, namely:-

"(xxvii) The bus shall be fitted with emergency door on the right side of the bus and at the centre of rear side of the bus in such a way that the width of the same shall not be less than 600 mm and its height from floor level shall be upto the upper edge of the window level:

Provided that, the provision of rear emergency door shall not be applicable for the school buses having seating capacity upto 20 seats excluding driver."

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

B. R. Wadhawe,
Joint Secretary to Government.